

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового
проживання комунального закладу «Центр надання соціальних послуг
Степанецької сільської ради об'єднаної територіальної громади Черкаського
району Черкаської області»**

01.05.2024

м. Черкаси, 2024 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі - НППМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 01.05.2024 року групою НППМ здійснено відвідування комунального закладу «Центр надання соціальних послуг Степанецької сільської ради об'єднаної територіальної громади Черкаського району Черкаської області.

Відвідування здійснювали члени групи НППМ:

Теплюк Максим Петрович, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у Черкаській області (керівник групи НППМ);

Строкань Сергій Ігоревич, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Шваля Костянтин Вадимович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Проценко Людмила Петрівна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Відвідування здійснювалось вперше.

Керівництво комунального закладу «Центр надання соціальних послуг Степанецької сільської ради об'єднаної територіальної громади Черкаського району Черкаської області»:

Нечипоренко Анатолій Іванович, директор комунального закладу «Центр надання соціальних послуг Степанецької сільської ради об'єднаної територіальної громади Черкаського району Черкаської області»;

Когус Ірина Ігорівна, завідувач відділення стаціонарного догляду комунального закладу «Центр надання соціальних послуг Степанецької сільської ради об'єднаної територіальної громади Черкаського району Черкаської області».

Комунальний заклад «Центр надання соціальних послуг Степанецької сільської ради об'єднаної територіальної громади Черкаського району Черкаської області, (далі – Центр) є бюджетною неприбутковою установою, рішення щодо утворення, ліквідації або реорганізації якої приймає сесія Степанецької сільської ради об'єднаної територіальної громади Черкаської області.

Засновником Центру є Степанецька територіальна громада, (ЄДРПОУ 35777400), місцезнаходження: 19031, Черкаська обл., Канівський р-н., с. Степанці, вул. Київська, буд 8.

Центр володіє та користується майном, яке передано йому на праві оперативного управління Степанецькою сільською радою (код ЄДРПОУ 35777400), юридичними та фізичними особами, а також майном, придбаним за рахунок коштів місцевих бюджетів та інших джерел, не заборонених законодавством.

Свою діяльність Центр здійснює на підставі Статуту, затвердженого рішенням Степанецької сільської ради від 23.10.2020 № 28-63/VIII.

Відповідно до Статуту Центр утворюється для проведення соціальної роботи та надання соціальних послуг особам/сім'ям, які належать до вразливих груп населення та/або перебувають у складних життєвих обставинах. Діяльність Центру відповідає критеріям діяльності суб'єктів, що надають соціальні послуги.

Кошторис, штатний розпис Центру затверджується виконавчим комітетом та сесією Степанецької сільської ради.

Центр утримується за рахунок коштів, які відповідно до Бюджетного кодексу України виділяються з місцевих бюджетів на соціальний захист населення та соціальне забезпечення, інших надходжень, у тому числі від діяльності його структурних підрозділів, від надання платних соціальних послуг, а також благодійних коштів громадян, підприємств, установ та організацій, в тому числі із-за кордону.

Основними завданнями Центру є:

проведення соціально-профілактичної роботи, спрямованої на запобігання потраплянню в складні життєві обставини осіб/сімей, які належать до вразливих груп населення;

надання особам/сім'ям комплексу соціальних послуг, яких вони потребують, відповідно до переліку послуг, затвердженого Мінсоцполітики, з метою мінімізації або подолання таких обставин.

Відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання (далі – Відділення, Заклад) розраховане на 25 ліжок - місць.

Заклад розташований у одноповерховому будинку. Територія Центру огорожена та доглянута, наявні облаштовані місця для відпочинку на свіжому повітрі – альтанка з лавами.

У Відділенні, на день відвідування проживало 25 підопічних (10 жінок та 15 чоловіків), з них 12 осіб з інвалідністю.

Обслуговування підопічних, відповідно до штатного розпису здійснюють, зокрема: керівник відділенням – 1 шт.од; лікар загальної практики – сімейний лікар – 0,5 шт.од; сестра медична з дієтичного харчування – 0,5 шт.од; сестра медична без категорії – 1 шт.од; молодша медична сестра з догляду за хворими - 5; молодша медична сестра (санітарка-прибиральниця) – 0,5 шт.од; фахівець із соціальної роботи – 0,5 шт.од; кухарі – 2 шт.од, кухонний робітник – 1 шт.од та інші працівники.

З кожним підопічним укладено договір про надання соціальних послуг. Скарг на неналежне поводження, застосування жорстоких або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, від підопічних не надходило.

Житлові приміщення обладнано протипожежною сигналізацією, вогнегасниками, водопроводом. На території закладу розташовано харчоблок з їдальнею та коморою, складські та господарські приміщення.

Підопічні проживають в кімнатах по 2 - 4 особи, на поверсі є одна санітарна кімната з душем та два роздільних санвузла.

Вартість утримання в Закладі одного підопічного на місяць, на платній основі становить 11782,20 грн.

Підопічні забезпечуються чотириразовим харчуванням. Вартість харчування на день 1 підопічного складає 119,40 грн.

Вартість медичних препаратів на місяць на 1 людину складає 491,00 грн.

Члени групи НПМ здійснили опитування усіх підопічних, ознайомились з особовими справами отримувачів соціальних послуг, оглянули житлові та допоміжні приміщення, медичний кабінет, санвузол та харчоблок.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

1. У ході відвідування встановлено, що у закладі відсутні захисні споруди (укриття) та будь-які обладнані приміщення, які мають забезпечувати можливість безпечного перебування підопічних у разі оголошення повітряної тривоги або обстрілів, що не відповідає вимогам пункту 7 розділу XVII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності (далі – Державний стандарт), затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198, та абзацу другому підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг (далі – Критерії діяльності), затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185.

Під час сигналу «Повітрина тривога» для забезпечення безпеки підопічних працівники Закладу застосовують «Правило двох стін».

Порушення права на захист від катування, жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки та покарання (стаття 28 Конституції України, стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод).

2. До функціональних обов'язків персоналу закладу не включено пункти про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки відповідно до статті 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки і покарання.

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України, статті 283 та 284 Цивільного кодексу України).

3. Штатним розписом установи передбачено наявність у відділенні штатної посади лікаря загальної практики – сімейного лікаря – 0,5 шт. од; сестри медичної з дієтичного харчування – 0,5 шт. од; сестри медичної без категорії – 1 шт. од.

Відвідуванням встановлено, що закладом не отримано ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики та не укладено договір із закладом охорони здоров'я, що суперечить вимогам підпункту 5 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185, де визначено, що одним із спеціальних критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, які надають послуги стаціонарно, є наявність договору із закладом охорони здоров'я або ліцензії для провадження господарської діяльності з медичної практики.

Разом із тим, під час опитування підопічних і працівників закладу, огляду приміщень та аналізу внутрішньої документації відділення встановлено факти

здійснення персоналом відділення медичної допомоги та медичних послуг підопічним (зокрема, контроль/допомога у прийомі лікарських засобів, тобто діяльності з медичної практики (сестринська справа), яка відповідно до вимог законодавства може здійснюватися лише за наявності відповідної ліцензії.

При спілкуванні з підопічними також з'ясовано, що вони, переважно, самостійно забезпечують себе медичними препаратами. При огляді медичного пункту виявлено мінімальну кількість медикаментів, які були б закуплені централізовано для підопічних Відділення.

4. У порушення вимог статті 23 Закону України «Про лікарські засоби», пунктів 5,6 розділу II Правил утилізації та знищення лікарських засобів, затверджених наказом міністерства охорони здоров'я України від 24.04.2015 № 242, у Відділенні виявлено лікарські засоби, які не підлягають подальшому використанню через спливу терміну їх придатності (фото № 1).

5. У порушення вимог пункту 2.2.2. ДБН В.2.2-18:2007 «Заклади соціального захисту населення» (далі – ДБН В.2.2-18:2007) у Відділенні немає приймально-карантинного відділення, до якого необхідно поміщати підопічних при влаштуванні, на термін 14 днів для подальшого спостереження і забезпечення інфекційного контролю у Відділенні.

У відділенні також відсутнє приміщення ізолятора з метою попередження поширення інфекційних захворювань, що порушує вимоги статті 21 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб».

6. З аналізу вибірково обраних медичних карток підопічних вбачається неналежне ведення медичної документації відповідно до національних стандартів для закладів охорони здоров'я, зокрема, наказу МОЗ України від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування» (фото № 2).

Медична документація в закладі ведеться не належним чином, документи накопичуються хаотично, та у формі, що не відповідає вимогам чинного законодавства.

7. Керівництвом Установи не організовано проведення щорічного медичного огляду підопічних профільними лікарями.

8. У порушення абзацу четвертого пункту 1 розділу VIII Державного стандарту стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності, затвердженого наказом Мінісоцполітики України від 29.02.2016 № 198, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 23 березня 2016 року за № 432/28562, Закладом не забезпечується спостереження за станом здоров'я та вчасна організація надання медичної допомоги особам. У медичній документації підопічних Відділення відсутні записи, зокрема стосовно огляду лікарів, діагнозів та призначеного лікування. У зв'язку з чим, відслідкувати зміни у стані здоров'я підопічних та лікування основних та супутніх захворювань не вбачається можливим.

Під час відвідування члени групи НПМ поспілкувались із підопічним С., у якого на голові з лівого боку наявна гуля невідомого походження. Чоловік скаржиться на періодичні головні болі, і сильний свербіж в області утворення. Під час вивчення медичної документації з'ясовано, що С. останній раз оглядав сімейний лікар 25.02.2020 року, після цього в медичній документації жодних записів його

огляду з даного приводу лікарями не має. Бездіяльність працівників Відділення та незабезпечення належної медичної допомоги підопічному С. може бути розцінена як жорстоке або таке, що принижує гідність, поводження або покарання у розумінні статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (фото № 3).

9. У порушення вимог пункту 35 Типового положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.09.2020 № 772 (далі – Типове положення), у всіх житлових кімнатах не облаштовано кнопки виклику персоналу.

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України»).

11. У порушення пункту 11 Порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за самостійно придбані технічні та інші засоби реабілітації забезпечення передбачено, що особи з інвалідністю забезпечуються ліжками з ручним регулюванням або з електричним регулюванням та протипролежневими матрацами. Натомість жодна ліжкохвора людина не має протипролежневого матрацу.

12. Організація харчування у Центрі здійснюється з порушенням законодавства. Дане порушення полягає у недотриманні вимог безпечності харчових продуктів, раціональної та збалансованої організації харчування, санітарного законодавства.

Групою НПМ встановлено, що у Відділенні відсутнє денне, сезонне, перспективне, та дієтичне меню. Окрім того на час відвідування у холодильнику були відсутні добові проби страв за попередню добу, а добові проби сніданку та обіду зберігались не в холодильнику (фото № 7).

13. У Закладі наявні продукти без маркування та протерміновані продукти у великій кількості (яйця, масло, маргарин, творог, ковбаса, сметана), що може призвести до харчових отруєнь підопічних. Зазначене є порушенням Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів». Окрім того, зафіксовано порушення правил товарного сусідства у холодильнику та морозильній камері (фото № 4, 5).

14. Також не здійснюється контроль за дотриманням натуральних добових норм харчування відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 № 324 «Про затвердження натуральних добових норм харчування в інтернатних установах, навчальних та санаторних закладах сфери управління Міністерства праці та соціальної політики».

15. Відповідно до пункту 11.9 Державних будівельних норм В.2.2-40:2018 "Інклюзивність будівель і споруд" (далі – ДБН) окремі санітарно-гігієнічні приміщення повинні бути обладнані тривожною сигналізацією. Кнопка сигналізації повинна передбачати можливість користування нею людиною, яка сидить у кріслі колісному (на унітазі або користується душем, яка впала і або лежить у будь-якому місці на підлозі). У той же час, у санітарно-гігієнічних приміщеннях Закладу тривожна сигналізація відсутня.

16. У пункті 5 Принципів ООН щодо осіб похилого віку, прийнятих резолюцією 46/91 Генеральної Асамблеї 16.12. 1991 принципу «Незалежність» зазначено: «люди похилого віку повинні мати можливість жити в умовах, які

безпечні і можуть бути адаптовані до особистих нахилів і змінюваних можливостей». У статті 9 Конвенції про права осіб з інвалідністю вказано про необхідність створювати умови особам з інвалідністю для ведення незалежного способу життя й усебічної участі у всіх аспектах життя. Для цього необхідно вживати належних заходів для забезпечення особам з інвалідністю доступу на рівні з іншими до фізичного оточення, до транспорту, до інформації та зв'язку, а також до інших об'єктів і послуг. Ці заходи, які включають виявлення й усунення перепон і бар'єрів, що перешкоджають доступності, повинні поширюватися, зокрема: на будинки, дороги, транспорт й інші внутрішні та зовнішні об'єкти.

17. Однак, у відділенні не забезпечено архітектурної доступності та універсального дизайну. На сходах не нанесено тактильні стрічки. Міжкімнатні пороги, неможливо самостійно подолати людині, що користується кріслом колісним. Це не відповідає пункту 6.2.6 ДБН В.2.2-40:2018, де зазначено, що «внутрішні дверні прорізи не повинні мати порогів і перепадів висот підлоги. За необхідності влаштування порогів їх висота або перепад висот не повинні перевищувати 0,02 м».

18. Підопічні, що відносяться до маломобільних груп населення, зокрема ліжкові хворі не бувають на вулиці та не виходять/не виїжджають на прогулянку. Тоді як відповідно до пункту 54 Стандартів КЗК підтримування контактів із зовнішнім світом є важливим не лише для запобігання жорсткому поведженню, але й з терапевтичної точки зору.

19. Відсутні настінні комбіновані світильники місцевого освітлення над ліжками підопічних у житлових приміщеннях.

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (статті 9, 18 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 25 Закону України «Про психіатричну допомогу»).

20. Керівництво Центру не володіє інформацією щодо встановлення інвалідності підопічним, яким надаються послуги. Індивідуальні програми реабілітації (далі – ІПР) частково відсутні та відповідно реабілітаційні заходи не здійснюються, що є порушенням Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні», яким передбачено, що ІПР є обов'язковими для виконання установою, в якій перебуває особа з інвалідністю (стаття 23 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні»), а особи, винні у порушенні законодавства про реабілітацію осіб з інвалідністю, несуть відповідальність згідно із законом (стаття 45 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні»). Механізм складання форм індивідуальної програми реабілітації осіб з інвалідністю, заповнення ІПР, унесення до неї змін і результатів про виконання реабілітаційних заходів, а також підбиття підсумків виконання ІПР, визначений Порядком складання форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини-інваліда, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 08.10.2007 №623 «Про затвердження форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини-інваліда» (далі – наказ МОЗ України №623).

21. Відділення є недостатньо пристосованим для забезпечення потреб осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення у відповідності до ДБН В.2.2-40:2018. Приміщення Відділення не обладнані засобами безпеки, орієнтування, отримання інформації для осіб із порушенням зору. Будівля Відділення не оснащена

попереджувальними контрастними смугами, повністю відсутні тактильні елементи доступності, що порушує вимоги ДБН.

Коридори закладу не обладнані поручнями, що суперечить пункту И.3.1.8 ДБН В.2.2-18:2007 (із зміною № 1 і зміною № 2).

Порушення права на повагу до приватного і сімейного життя (стаття 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 32 Конституції України, статті 14 та 22 Конвенції про права осіб з інвалідністю).

22. У житлових кімнатах, у яких проживає більше, ніж одна особа, відсутні ширми для забезпечення приватності під час здійснення індивідуальних гігієнічних процедур. Зазначене створює умови, за яких неможливе забезпечення приватності підопічним та наявності позитивного терапевтичного середовища, що не відповідає пункту 34 розділу III Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводження чи покарання.

Порушення права на вільний та всебічний розвиток своєї особистості (стаття 23 Конституції України).

23. Статтею 23 Конституції передбачено, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, у якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості. При цьому у Заводі не проводиться реабілітація підопічних з метою їх соціально-психологічної підтримки та не забезпечено організованої денної зайнятості (заняття творчістю, дозвілля тощо) з урахуванням їхнього стану здоров'я та бажання (Методичні рекомендації щодо організації працетерапії для громадян похилого віку, осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю в закладах / установах системи соціального захисту населення, затверджених наказом Мінсоцполітики від 26.11.2018 № 1778).

Порушення права на ефективний засіб юридичного захисту (стаття 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статтею 40, 57, 59 Конституції України).

24. На інформаційних стендах відсутні номери телефонів і адреси та графіки прийому посадових осіб, номери «гарячих» ліній, зокрема, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, представника Уповноваженого у Черкаській області, до яких підопічні можуть звернутися у разі порушення їх прав. (фото № 6).

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Національній соціальній сервісній службі України:

1.1. Вжити у межах компетенції заходів, спрямованих на припинення та усунення виявлених порушень, зокрема організувати та провести перевірку дотримання вимог законодавства під час надання соціальних послуг у відділенні стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання комунального закладу «Центр надання соціальних послуг Степанецької сільської ради об'єднаної територіальної громади Черкаського району Черкаської області».

2. Черкаській обласній військовій адміністрації:

2.1. Вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності;

2.2. Забезпечити контроль за додержанням прав підопічних відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання комунального закладу «Центр надання соціальних послуг Степанецької сільської ради об'єднаної територіальної громади Черкаського району Черкаської області»;

2.3. Розглянути можливість виділення коштів для облаштування укриття на території закладу з дотриманням вимог наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту».

3. Степанецькій сільській раді об'єднаної територіальної громади Черкаської області:

3.1. Облаштувати укриття згідно з вимогами наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту»;

3.2. Забезпечити контроль за усуненням порушень, виявлених в ході відвідування відділення стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання комунального закладу «Центр надання соціальних послуг Степанецької сільської ради об'єднаної територіальної громади Черкаського району Черкаської області».

4. Директору комунального закладу «Центр надання соціальних послуг Степанецької сільської ради об'єднаної територіальної громади Черкаського району Черкаської області»:

4.1. Вжити заходів щодо усунення порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду у відділенні, виявлених під час відвідування, та їх недопущення у подальшій діяльності;

4.2. До посадових інструкцій працівників відділення включити пункти про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки;

4.3. Вирішити питання щодо облаштування приміщення ізолятору у відділенні;

4.4. Організувати раціональне, збалансоване харчування особам, які потребують дієтичного харчування;

- 4.5. Здійснювати постійний контроль за умовами та термінами зберігання продуктів харчування;
- 4.6. Кімнати, у яких проживає більше, ніж одна особа, забезпечити медичними ширмами для дотримання права підопічних на приватність;
- 4.7. Обладнати житлові кімнати закладу кнопками виклику персоналу;
- 4.8. Забезпечити встановлення настінних комбінованих світильників місцевого освітлення над ліжками підопічних у житлових приміщеннях;
- 4.9. Забезпечити організацію денної зайнятості підопічних з урахуванням стану здоров'я та їх бажання;
- 4.10. Забезпечити надання медичної допомоги у відділенні стаціонарного догляду для постійного або тимчасового проживання на підставі ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики або укладеного договору з закладом охорони здоров'я;
- 4.11. Забезпечити ведення медичної документації підопічних відділення відповідно до вимог національних стандартів для закладів охорони здоров'я;
- 4.12. Забезпечити проведення обстеження МСЕК для осіб з інвалідністю з метою оформлення та корегування індивідуальних програм реабілітації, виконання реабілітаційних заходів.

До звіту додаються наступні документи та матеріали:

1. Фотоматеріали.

Керівник групи НПМ

**Представник Уповноваженого
Верховної Ради України з прав
людини у Черкаській області**

Максим ТЕПТЮК

Фото № 1

Фото № 2

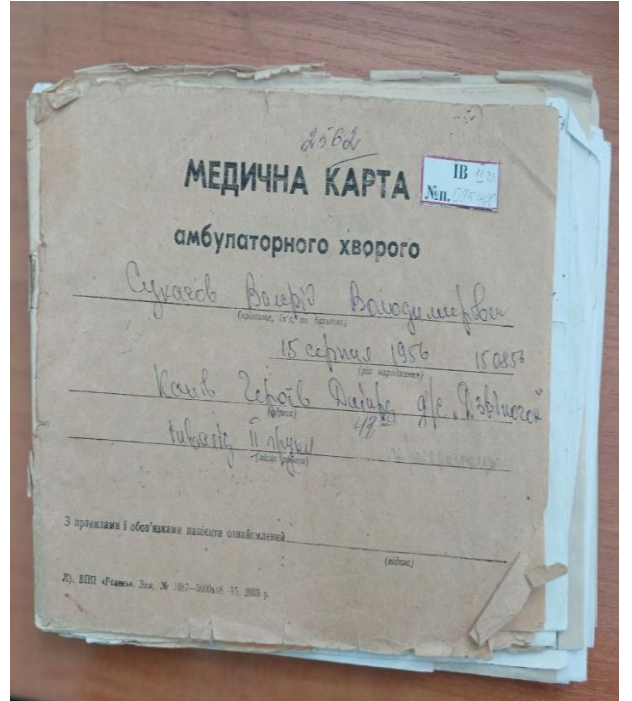

Фото № 3

Фото № 4

Фото № 5

Фото № 6

Фото № 7

Фото № 8

